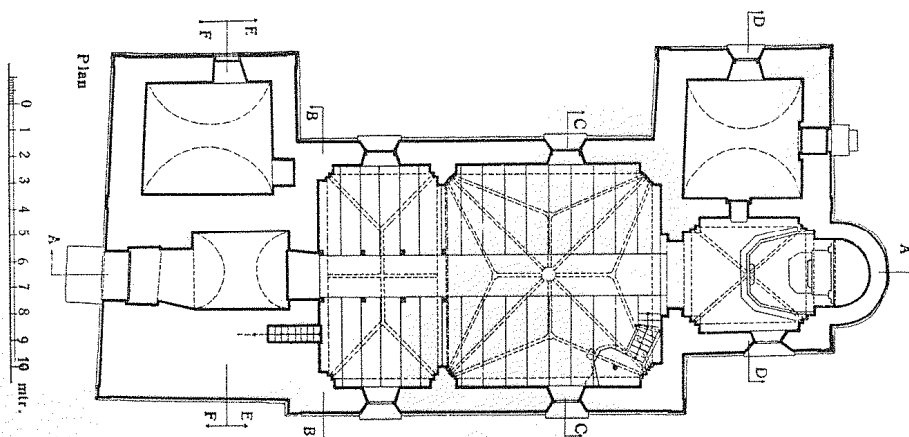

Hagebyhöga

Besiktning av kalkmåleri 2015-05-20
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Åtgärdsbehov

Åtgärdsbehov föreligger främst i den västra valvkappan över orgeln, där putsen har omfattande sprickor, vilka kan vara orsakade av sättningar i tornkonstruktionen. En fullständig spricklagning bedöms inte vara långsiktigt hållbar, men öppna sprickor kan punktfästas och de bitar som sitter löst bör säkras. Detta bör genomföras inom 5 år, senast 2020.

Kalkmålningarnas tillkomst

Enligt en nu delvis förstörd inskrift slogs valven i Hagebyhöga kyrka år 1426, och de målades förmodligen i nära samband med detta. Valven anses vara byggda under ledning av en Sune murmästare, död 1439, som också ska ha uppfört valven ibland annat Veta, Herrestad, Ask och Ekebyborna. Sannolikt har hantverkarna utgått från byggnadshyttan i Vadstena kloster, där valven i klosterkyrkan påbörjades 1420. Även målningsdekoren visar likheter mellan de olika kyrkorna, där Jan Eriksson påpekar att klosterkyrkans mellersta östra valv har en dekor som är nära nog identisk med Hagebyhögas (Eriksson 1990).

Målningarna har varit överputsade men framtogs och konserverades 1948 av Bertil Bengtsson (restaurering under ledning av Erik Lundberg), samt konserverades återigen 1986 av Sten Peterson.

Hagebyhöga kyrka har en bevarad romansk takstol som är dendrokronologiskt daterad till början av 1120-talet. Kyrkan har stått under inflytande av stora jordägare och det är möjligt att den försetts med kalkmålningar redan under tidigmedeltiden. Några spår av romanska målningar är dock inte kända.

Korets målningar

Ribbvalven är dekorerade i rött och grått, med en enkel dekor av sicksackband och trebladiga blommor. I de östra valvribborna är ett par av ribbteglan utbytta mot träbitar, som har målats in på samma vis. Några av skvallerhålen är igenputsade.

På valvkapporna finns naiva figurframställningar. I östra valvkappan ett skäggprytt ansikte med korsgloria och namnet IHESVS (Jesus); i söder en man med tonsur och ett halster samt bokstaven L (Laurentius); i väster en man fäst på ett X och bokstaven A (Andreas); samt i norr en krönt kvinna och bokstaven M (Maria). Figurerna är inte särskilt hårt restaurerade.

Under östra valvkappan löper en text med latinska majuskler:

”...TA:NUDUM:MARTINUM:LAZARUM:JACOBUM:PEREGRINUM”. Ytterligare texter har funnits vid de andra av korets valvkappor. Dessa har inte kunnat rekonstrueras, men finns nedtecknade (med vissa felaktigheter) i en av kyrkans böcker från 1700-talet (Eriksson 1990).

Korvalvet med avbildningar av Jesus, Laurentius, Andreas och Maria.

Långhusvalvens målningar

Långhusvalven har en liknande dekor av geometriska mönster och bladverk som i koret, men av något rikare utformning. Målningen är här rekonstruerad i högre grad än i koret, den är mer heltäckande och dessutom i en något ljusare nyans, vilket är brukligt vid rekonstruktioner. Puts- och måleriskikt är i gott skick, utom i den västra valvkappan, särskilt över orgelläktaren där omfattande sprickbildning gör att delar av putsen sitter alldeles löst.

Det mellersta valvet är ett vackert utförmat stjärnvalv. T.v. nuläget, t.h. i samband med framtagningen 1948 (foto: Östergötlands museum).

Västra valvet, sydöstra hörnet över orgelläktaren.
Ovan eldragning genom valvsvickeln. T.h överst
översikt, nederst detalj av sprickbildning med
konserveringsbehov.

Besiktningdatum 2015-05-20
Foto Gunnar Nordanskog där inget annat anges.
Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2015-06-08
Granskad av Eva Ringborg

Källor

Eriksson, Jan 1990: *Hagebyhöga kyrka*. Kyrkoberskrivning utgiven av Linköpings stifts kyrkoberskrivningskommitté.

Peterson, Sten 2003: *Kalkmåleriinventering*, Linköpings stift.

Östergötlands museum, topografiska arkivet Hagebyhöga kyrka. Foton A Lindell 1948.